

В. П. Колечкін

БОЙОВІ ДІЇ ЧАСТИН 7-Ї ГВАРДІЙСЬКОЇ АРМІЇ НА ТЕРИТОРІЇ КОМПАНІЇВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ У СІЧНІ-БЕРЕЗНІ 1944 РОКУ

Визволення Компаніївського району розпочалося на початку січня 1944 року. 5 січня 1944 р. частини 25 гвардійського стрілецького корпусу розпочали наступ з району с. Вершино-Кам'янки на с. Плавні і далі в обхід Кіровограду з південного заходу на територію Компаніївського району Кіровоградської області.

8 січня 1944 р. частини корпусу отримали наказ закріпитися на рубежі Федорівка-Мар'ївка-Сулова. У тому числі 684 стрілецький полк 409 стрілецької дивізії зайняв село Мар'ївка та найближчі висоти, 677 стрілецький полк тієї ж дивізії – с. Юр'ївка та сусідні висоти, 675 стрілецький полк розташувався у районі с. Колмаківка у другому ешелоні дивізії. Частини та спеціальні підрозділи дивізії (навчальна рота, розвідувальна рота та саперний батальйон) – були розташовані у резерві дивізії у районі с. Холодний Ключ.

9-10.01.1944 у районі Роздолля-Червоновершка почали зосереджуватися танкові та моторизовані частини противника, у тому числі танкова дивізія «Велика Німеччина». О 12.00 9 січня німецькі війська розпочали наступ на с. Сулова на ділянці 677 СП, але були зупинені у районі висоти 198.1. Два дні супротивники вели вогневий бій. Радянська дивізія втратила у боях 22 вояки вбитими, 55 пораненими, та розбитими 2 45-мм гармати і 1 76-мм.

11.01.1944 в результаті неодноразові ворожої атаки з танками та бронетранспортерами спричинили паніку серед бійців дивізій. У результаті радянські війська були вибиті з сіл Мар'ївка, Сулова та Юр'ївка, покинувши там усю артилерію.

11.01.1944 о 12.00. на допомогу 409 СД виступили частини 53 стрілецької

дивізії, отримавши наказ зосередитися біля с. Холодний Ключ для подальшого наступу на Мар'ївку.

12 січня частини 409, 53 та 72-ї гвардійської дивізій отримали наказ повернути попередні позиції. 409 СД, привівши себе до ладу, розпочала атаки з метою пробитися до району Компаніївки та хутора Жеванова. До кінця дня частини дивізії відбили с. Суслова, повернувши собі втрачену артилерію і закріпилися у байраках на південний захід від села. Втрати дивізії склали 33 вояки вбитими, 60 пораненими, 3 бійці зникли безвісти.

Частини 53 СД отримали наказ наступати на с. Мар'ївка, а після визволення села – продовжити наступ у напрямку Федосіївки та хутора Степового, з подальшим виходом на рубіж хутір Леніна-хутір Жеванова. До 15.30 село було визволене від німців, проте при спробі продовжити наступ на південний захід, частини дивізії були контратаковані німецькими танками. Контратаку радянські піхотинці відбили з допомогою гранат, при підтримці роти протитанкових рушниць. Тільки 475 полк дивізії втратив за день 13 вояків вбитими, 43 пораненими, 11 бійців пропали без вісти.

13-17.01.1944 бої набули позиційного характеру. Ворогуючі сторони вели вогневий бій, мінометні та артилерійські перестрілки, радянські позиції бомбардували окремі ворожі літаки. Загалом за цей період втрати 409 дивізії склали 19 вбитих, 38 поранених. Одночасно були відремонтовані відбиті у німців гармати та кулемети.

18-23.01. у районі продовжувалися позиційні бої, у яких було вбито 10 і поранено 30 бійців 409 СД. 24 частини дивізії були виведені для відпочинку у район Седловата-Покровське-Клинці.

Бойову ділянку 409 СД зайняли частини 53 дивізії. Частини 53-ї СД отримали наказ вести розвідку ворожих позицій. Так, 24.01.1944 року у результаті дій радянської розвід групи вдалося узяти у полон німецького унтер-офіцера і знищити до 30 ворожих солдат. З 25.01.1944 частини 53-ї та 72 гвардійської стрілецьких дивізій вели позиційні бої, укріплювали лінію оборони, вели розвідку та спостерігали за ворогом.

6.02.1944 4 частини 53 стрілецької дивізії взяли участь у розвідці боєм. Проте внаслідок жорстокого артилерійсько-мінометного обстрілу від наступу довелося відмовитися. 25.02.1944 частини 9 стрілецька рота 475 полку спробувала прорвати ворожі позиції у районі висоти 191,7. Проте, потрапивши під артилерійський обстріл та обстріл зі стрілецької зброї, на протязі світового дня не могла ні просунутись уперед, ні вийти на попередні позиції. Лише вночі залишки роти повернулися до власних частин. У результаті 29 бійців було вбито, 16 поранено, 3 вояки зникли без вісти.

3 березня 1944 р. 53 стрілецька дивізія здала свою ділянку підрозділам 72-ї стрілецької дивізії і вирушила маршем до району Дар'івки, для підготовки прориву ворожої оборони у напрямку с. Аннинська. У цей час частини 7-ї гвардійської армії та 5-ї гвардійської армії отримали наказ з початком наступу оточити і знищити ново українське угруповання ворожих військ. На період прориву оборони ворога 1-7 березня частини, що тримали фронт на ділянці Мар'ївка-Новгородка мали утримувати свої позиції, вести розвідку ворожої лінії оборони, готувати штурмові групи до її прориву і боротьбу з пунктами опору.

6.03.1944 частини 72-ї стрілецької дивізії намагалися взяти с. Тернова Балка, проте через сильний вогонь німецьких військ мусили відмовитися від своєї задачі. Наступного дня правофлангові корпуси 7-ї гвардійської армії розпочали прорив ворожої оборони. Лівифлангові частини армії, у тому числі і 72 гвардійська

стрілецька дивізія, перейшли у наступ 10 березня після виходу головних сил армії до району Єлисаветполя.

10 березня командування 24 гвардійського стрілецького корпусу з'ясувало, що ворог зняв частину сил для протидії прориву правофлангових корпусів армії і наказало розпочати наступ 8 гвардійській повітряно-десантній дивізії. 12.03 перейшла у наступ решта сил 24 гвардійського СК. У тому числі частини 72-ї СД вийшли з району Мар'ївка і почали просування до смт Компаніївка та Рівне.

Загалом безповоротні втрати радянських частин у районі Мар'ївки, Холодного Ключа, Колмаківки, Юр'ївки та Суислової склали 268 бійців. Втрати ворожих військ натомість невідомі, слід лише зазначити, що радянські розвідники та піхота взяли у полон не менше 35 ворожих вояків.

Список використаних джерел

1. Журнал боевых действий войск 7 гв. А. Период с 01.03.1944 по 31.03.1944 г. // ЦАМО, Ф. 341, Оп. 5312, Д. 690. 2. Журнал боевых действий войск 7 гв. А. Период с 01.01.1944 по 31.01.1944 г. // ЦАМО, Ф. 341, Оп. 5312, Д. 686. 3. Журнал боевых действий войск 7 гв. А. Период с 01.02.1944 по 29.02.1944 г. // ЦАМО, Ф. 341, Оп. 5312, Д. 688.